

Osaamisen ja hyvinvoinnin yhteiskunta

– Sosiaaliturva 2030 -jatkovalmisteluun etenevät vaihtoehdot 6.6.2018

Kaikissa vaihtoehdoissa lähtökohtina selkeyttäminen, digitalisaation ja tekoälyn mahdollisuudet sekä julkisen talouden kestävyys heikkenevän huoltosuhteen Suomessa. Vaihtoehdot ja niiden painotukset täsmentyvät työstämisen edetessä.

Kuvaileva nimi	Perheen ja työn roolia perustoimeentulossa painottava.	Työllistymiseen ja osaamisen kehittämiseen kannustava.	Osallistumiseen kannustava ja vapaan valinnan mahdollistava.
<i>Vaihtoehdon keskeinen tavoite</i>	Yksinkertaistaa ja selkeyttää perusturvaa eri elämäntilanteissa ja turvata perustoimeentulo tilanteissa joissa ei ole oikeutta työ – ja vakuutusperusteiseen turvaan.	Työkäisen väestön sosiaaliturvan ja palveluiden kattava uudistaminen työhön ja osaamisen kehittämiseen vahvasti kannustavaksi.	Kaikille taattu selkeä perusturvaverkko työn muotojen ja merkitysten muuttuessa, osallisuuden mahdollistava ja siihen kannustava.
<i>Mihin olettamuksiin yhteiskunnan tilasta vaihtoehto perustuu?</i>	Työ- ja perhe-elämän moninaistuessa ihmisten kategorioihin jakamiseen perustuva perusturva ei vastaa tarpeisiin. Kaikille halutaan turvata perustoimeentulo, myös julkisen talouden tiukkenemiseen varautuen.	Työ ja osaamisen kasvattaminen torjuvat syrjäytymistä ja työttömyyttä työn murroksessa. Julkisen talouden kestävyys riippuu jatkossakin työllisyydestä ja osaamisesta. Kannustavuus edellyttää tulo-, byrokratia- ja osaamisloukkujen purkamista.	Digitalisaatio ja globaali talous muuttavat ihmisten suhdetta työhön ja osallisuuteen. Yhteiskunnan rooli valintojen arvottajana vähenee, mutta ohjaa myönteiseen osallisuuteen. Osallisuus lisää hyvinvointia ja vähentää syrjäytymistä.
<i>Mihin olettamuksiin ihmisen roolista ja toiminnasta vaihtoehto perustuu?</i>	Erilaiset elämäntilanteet tapahtuvat limittäin ja riskit eivät ole selvärajaisia, joten perusturvan syiden tarkka erittely ei ole mielekäästä. Ihmisen oma ja perheen toiminta täydentävät perusturvaa, jonka yksinkertaistaminen lisää elämän ennakoitavuutta.	Ihmisille työ on toimeentulon, merkityksellisyyden ja osallisuuden lähde. Ihmisillä on halu kehittyä ja oppia kaikissa elämänvaiheissa, kun se on mahdollista.	Ihmisen tarve olla osa jotain ohjaa yhteisölliseen suuntaan, mutta toiminnan tavat ja muodot yksilöllistyvät. Taloudelliset kannusteet tukevat yhteisöllistä osallistumista.
<i>Vaihtoehdon keskeiset piirteet</i>	Sosiaaliturvaa yksinkertaistetaan yhdistämällä syyperusteiset perusetuudet ja vähimmäisturva yhdeksi yksilölliseksi mutta kotitalouden tulot huomioivaksi tueksi, josta irrotetaan asumismenojen korvaus. Työhistoriaan ja yksityisiin vakuutuksiin perustuvan ansioturvan kattavuutta vahvistetaan.	Tuet ja palvelut mahdollistavat ja kannustavat osaamisen kehittämiseen ja työhön hakeutumiseen, ja näihin liittyy myös nykyistä vahvempi vastikkeellisuus ja sosiaaliturvan yksilökohtaisuus.	Varmistetaan matalan tason yksilöllinen perusturva johon saa korotusta osallistumisella yhteiskunnan kannalta myönteiseen toimintaan. Muun sosiaaliturvan yksilökohtaisuutta vahvistetaan kannustinloukkujen vähentämiseksi.
<i>Kaikista vaihtoehdoista työstetään systemaattisesti samankaltainen kuvaus</i>	<p>Mikä on oikeudellisesti ja taloudellisesti mahdollista? <i>esim. kustannukset; reagointi työn ja talouden muutoksissa; kv-liikkuvuus; EU-oikeus</i></p> <p>Miten vaihtoehto vaikuttaisi eri edunsaajaryhmiin, erilaisiin tilanteisiin? <i>esim. nuoret, perheet, osatyökykyiset</i></p> <p>Miten vaihtoehtoihin päästään? <i>esim. karkea prosessi- ja lainsäädäntösuunnitelma</i></p> <p>Kokeiluarviointi (KokeilevaSuomi): <i>voidaanko kokeilla ja millaisella asetelmalla; mitä tietoa saataisiin; millä aikataululla; resurssitarpeet?</i></p> <p>Byrokratian purkupaketti (Kela): <i>Lyhyen ja pitkän aikavälin tarpeet ja mahdollisuudet byrokratian vähentämiseksi, ml. tulorekisterin mahdollisuudet ja edellytykset</i></p>		

Seuraavan hallituksen päätöksenteon ja työn tueksi Perusturvan ja toimeliaisuuden Toimi -hankkeessa selkeytetään näkemyksiä Sosiaaliturva 2030 -ratkaisusta. Tässä esitetyt vaihtoehtojen alustavat hahmot perustuvat hankkeen seurantar ryhmän 24.5.2018 tekemiin linjauksiin vaihtoehtokartan pohjalta. Lisätietoja: vnk.fi/toimi